

Beleidsplan

KERKEN KIJKEN UTRECHT

2025-2030

Inhoudsopgave

1. Missie en Visie van Kerken Kijken Utrecht	3
2. Erfgoed is van en voor iedereen.....	3
3. Wat willen we in 2030 bereikt hebben?	4
4. Samenwerkingen	6
5. Ons kapitaal: de vrijwilligers	7
6. Financiën.....	8

1. Missie en Visie van Kerken Kijken Utrecht

Stichting Kerken Kijken Utrecht (KKU) heeft als missie om het cultureel religieuze erfgoed in de Utrechtse binnenstad toegankelijk te houden én verbindend te laten zijn voor een groeiend en uiteenlopend publiek. Sinds 1983 biedt een grote groep opgeleide vrijwilligers in de twaalf binnenstadskerken een gastvrij welkom aan vele bezoekers uit binnen- en buitenland. KKU staat voor de maatschappelijke en historische waarde van religieus erfgoed voor de stad Utrecht en ver daarbuiten. KKU erkent het belang van, en wil actief bijdragen aan, de betrokkenheid en participatie van vrijwilligers en bezoekers op verschillende niveaus om te kunnen blijven zorgen voor dit unieke erfgoed.

2. Erfgoed is van en voor iedereen

Utrecht is een levendige en aantrekkelijke stad met een rijke historie. Het karakter en het culturele aanbod van de binnenstad wordt in hoge mate bepaald door het overal aanwezige culturele erfgoed. Bewoners en bezoekers van de stad maken om die reden graag een stadswandeling, bezoeken de Utrechtse musea of een van de opengestelde binnenstadskerken. Deze monumentale gebouwen zijn onlosmakelijk verbonden met de cultuur en de historie van de stad Utrecht. De Utrechtse binnenstad huisvest maar liefst 21 monumentale kerkgebouwen waarvan er twaalf door de inzet van KKU toegankelijk zijn voor bezichtiging. Eén van die twaalf binnenstadskerken is de Domkerk, die tevens onderdeel is van Het Grootste Museum van Nederland.

KKU biedt een mooie aanvulling op het rijke, culturele aanbod in de stad Utrecht door unieke en uiteenlopende religieuze gebouwen met alle daarbij behorende historische en maatschappelijke waarden open en vrij toegankelijk te maken. In een steeds drukker wordende binnenstad heeft een bezoek aan een eeuwenoude, verstilde plek onmiskenbaar een effect op de bezoeker. In het drukke stadsleven neemt de behoefte aan verstillings toe. Veel kerkgebouwen in Nederland vercommercialiseren of sluiten noodgedwongen hun deuren: open en vrij toegankelijke kerkgebouwen zijn steeds meer een uitzondering.

Interesse in (religieus) erfgoed lijkt nog altijd toe te nemen: we ervaren grote belangstelling bij onze bezoekers voor het kerkgebouw, de kunst en verhalen, de (bouw)historie en het gebruik van objecten en de bijbehorende rituelen. We bemerken een sterke toename van niet-religieuze bezoekers en dit vormt een belangrijke stimulans voor de ambitie van KKU: binnenstadskerken zo toegankelijk mogelijk maken in de ruimste zin van het woord. Van een langere openstelling van de gebouwen tot een rijk en divers aanbod aan informatievoorziening, mogelijk gemaakt door onze vrijwilligers die bezoekers verwelkomen en bekend maken met plattegronden en informatieve audiotours en door onze (vrijwillige) gidsen die rondleidingen (op vaste tijden) aanbieden.

3. Wat willen we in 2030 bereikt hebben?

KKU wil zich blijven inzetten voor het openstellen van de binnenstadskerken en het gastvrij ontvangen van geïnteresseerden uit alle windstreken. Allereerst door te zorgen voor voldoende regelmaat en continuïteit in de openstelling van de deelnemende kerken. Tegelijk heeft KKU de ambitie om de openstelling van de binnenstadskerken uit te breiden. Dit vraagt om goede afspraken met de eigenaren of beheerders/exploitanten van de betrokken kerkgebouwen. Daarnaast zijn er voldoende getrainde en enthousiaste vrijwilligers nodig die de uitbreiding ook daadwerkelijk handen en voeten willen geven.

Gastvrijheid staat bij KKU hoog in het vaandel. Een vriendelijk ontvangst kleurt de bezoekervaring. Deze wordt vanzelfsprekend sterk bepaald door de **informatievoorziening**, die voor veel mensen onmisbaar is bij het begrijpen en kunnen duiden van het kerkgebouw. KKU zet de komende jaren in op het verbeteren, aanvullen en het moderniseren van deze informatievoorziening. In ieder kerkgebouw dat door KKU wordt opengesteld, moeten zowel de binnenlandse als de buitenlandse bezoekers kunnen rekenen op kwalitatief goede en toegankelijke informatie. KKU ziet graag dat er meer eenheid en afstemming komt in de informatievoorziening; dit draagt bij aan de zichtbaarheid en herkenbaarheid van KKU én het culturele aanbod van de stad Utrecht

- KKU richt zich actief op **nieuwe doelgroepen** om hen kennis te laten maken met het Utrechts religieus erfgoed, zoals kinderen van basisscholen en bewoners van de wijken Overvecht en Kanaleneiland. Daarom ontwikkelt KKU plannen voor het bereiken van en de participatie met deze nieuwe doelgroepen. KKU wil graag een inclusief bezoek aan een kerk mogelijk maken. Alle opengestelde kerkgebouwen zijn rolstoeltoegankelijk en KKU wil de komende jaren ook de toegankelijkheid verbeteren voor mensen met een visuele en/of auditieve beperking.
- KKU zet zich in om de algemene trend van stijgende bezoekersaantallen, zoals gerealiseerd in de afgelopen jaren, verder te **stimuleren**.
- KKU is een uniek concept en heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een **kwaliteitsmerk**: KKU staat voor een gastvrij onthaal en een positieve bezoekervaring. Bezoekers beleven, zien en leren iets dat meer dan de moeite waard is. Ze komen in de verleiding om nog een Utrechtse binnenstadskerk en/of museum te bezoeken. KKU wil blijven inzetten op uniformiteit in de ontvangst en informatievoorziening en het promoten van de verscheidenheid van het religieus erfgoed in de stad Utrecht.
- De informatie die KKU geeft, moet aansluiten op de wensen en verlangens van de bezoekers. In alle kerkgebouwen die meedoen aan Kerken Kijken zijn vrijwilligers aanwezig en staan meertalige informatieborden voor cultuurhistorisch achtergrondkennis. In de komende jaren zal KKU inzetten op het ontwikkelen en beschikbaar maken van aanvullende digitale informatiebronnen, zoals audiotours in verschillende talen.
- Niet alleen de informatievoorziening over en in de kerken moet voldoende kwaliteit hebben, KKU wil ook investeren in de **vindbaarheid en zichtbaarheid** van de kerkgebouwen. Veel

toeristen komen niet verder dan de (niet te missen) Domkerk, terwijl de andere binnenstadkerken evenzeer de moeite van een bezoek waard zijn. De vindbaarheid van de opengestelde kerkgebouwen op internet en door middel van *signing* in de stad, is een belangrijke voorwaarde om alle ambities van KCU waar te maken. Gerichte marketingcampagnes in samenwerking met stakeholders, zoals musea, horeca, Utrecht Marketing en de VVV, dragen bij aan de **bekendheid** van Utrechtse binnenstadkerken en Utrecht als culturele hotspot.

- Het zomerseizoen waarin KCU de kerkgebouwen openstelt en de gidsen dagelijks beschikbaar zijn voor rondleidingen, duurt op dit moment van eind juni tot medio september. De afgelopen jaren is een facultatieve uitbreiding van het seizoen geïntroduceerd, waar al een aantal binnenstadkerken gebruik van maken. KCU wil deze lijn voortzetten en kijken naar de mogelijkheden om **meer openstellingen** buiten het zomerseizoen te faciliteren.

4. Samenwerkingen

De 12 Utrechtse binnenstadskerken die KKU openstelt voor publiek zijn in eigendom van een aantal kerkverbanden. De relatie met de eigenaren en gebruikers van de kerkgebouwen is van doorslaggevend belang voor de effectiviteit en de doelmatigheid van de activiteiten van KKU. KKU is vanuit haar grondvesten opgericht om het Utrechts cultureel- en religieus erfgoed te delen met zoveel mogelijk mensen en daarom de toegankelijkheid van kerkgebouwen te vergroten. Goede communicatie met de eigenaren van kerkgebouwen is hierbij randvoorwaardelijk. De aandacht die dit in de afgelopen jaren heeft gekregen van het bestuur, wordt met volle intentie voortgezet.

De belangrijkste partner -zowel historisch, beleidsmatig, als financieel- voor KKU is zonder twijfel de gemeente Utrecht. Sinds een aantal jaren is de gemeentelijke subsidie verhoogd. Aan de gemeente Utrecht legt KKU verantwoording af over de besteding van de subsidie. Daarnaast is vanaf het begin van de activiteiten van KKU een medewerker van de afdeling Erfgoed van de gemeente Utrecht als adviseur aan het KKU-bestuur verbonden. In het samenspel tussen gemeente en de stichting KKU zijn open oor en oog voor nieuwe ontwikkelingen rond publieksbereik van cultureel en religieus erfgoed van belang. In de frequente gesprekken die KKU voert met zowel de politiek (wethouder, raadsleden) en de gemeentelijke organisatie (afdeling erfgoed) staan we open voor nieuwe trends en ontwikkelingen. We luisteren over en weer naar elkaar, verkennen mogelijkheden en werken vernieuwende ideeën uit.

KKU is als partner regelmatig betrokken bij initiatieven die raken aan de eigen doelstellingen: aandacht creëren voor het religieuze erfgoed. Zo is KKU onder meer met Utrecht Marketing in gesprek over kruisbestuiving in de communicatie. KKU en Museum Catharijneconvent werken samen bij de opleiding van de vrijwilligers van KKU. Beide partijen zoeken samen actief naar mogelijkheden om het bezoek aan de Utrechtse deelnemers aan het Grootste Museum van Nederland verder te ontwikkelen, waarbij de aandacht voor de andere binnenstadskerken niet vergeten wordt.

De ontwikkelingen in de stad en de ambities van KKU maken dat de relatie met partners en belanghebbenden, zoals Utrecht Marketing en Centrum Management Utrecht, steeds belangrijker wordt. Deze partners zijn direct of indirect, via de achterban die ze vertegenwoordigen, belangrijk om de zichtbaarheid van het Utrechtse religieuze erfgoed te vergroten. Door verschillende vormen van samenwerking met deze partijen, structureel of op projectbasis, kan met onze wederzijdse kennis, netwerk, communicatiekanalen of financiën meer aandacht voor religieus erfgoed en meer bezoekers worden gegenereerd. De komende jaren zal KKU deze ingezette trend van meer en betere samenwerking met deze partners voortzetten en intensiveren. Streven is om in de loop van de periode 2025-2029 een nieuw evenwicht te vinden tussen de financiering door de gemeente Utrecht en andere partners. Uitgangspunt bij het aangaan van een nieuwe samenwerking is dat de missie van KKU (zie hoofdstuk 1) hierdoor direct of indirect wordt versterkt, zonder dat dit tot inhoudelijke en/of financiële risico's zal leiden.

5. Ons kapitaal: de vrijwilligers

De vrijwilligers zijn het kapitaal van KКУ. Zonder onze vrijwilligers zou de openstelling van de twaalf binnenstadskerken onmogelijk zijn. KКУ dankt het bestaan en succes aan deze grote groep van totaal circa 200 personen. Zij hebben een passie voor religieus erfgoed en willen dit delen en bezoekers hiermee kennis laten maken. We zijn trots dat deze groep vrijwilligers bestaat uit mensen met diverse leeftijden en religieuze/culturele achtergronden en zich betrokken voelen bij de doelstellingen van KКУ.

De vrijwilligers van Kerken Kijken Utrecht ontvangen bezoekers hartelijk en gastvrij. Vanuit de drukke binnenstad staan bezoekers, eenmaal over de drempel - van het ene op het andere moment - in een sfeer van stilte, rust en bezinning. Het eerste contact is met een van onze vrijwilligers. Vervolgens kunnen bezoekers zich oriënteren: zij kunnen op eigen gelegenheid rondlopen door het kerkgebouw of zich laten rondleiden door een deskundige vrijwilliger. Vrijwilligers bepalen hiermee een belangrijk deel van de bezoekerservaring. Naast het geven van informatie spelen zij in op de specifieke behoeften van de bezoekers.

In de komende jaren blijft het bestuur van KКУ zich inspannen om zowel nieuwe als vertrouwde vrijwilligers een opleidingstraject te bieden, in samenwerking met partners zoals Museum Catharijneconvent. Vaste onderdelen tijdens deze opleiding hebben betrekking op gastvrijheid en het rondleiden van groepen, maar ook de omgang met ongewenst bezoek zal hierbij aandacht krijgen. Elke kerk heeft één of meerdere teamleiders die de verbindende schakel tussen bestuur en vrijwilligers vormen. Vrijwilligers worden direct en indirect betrokken bij de belangrijke besluitvorming van het bestuur van KКУ, bijvoorbeeld bij totstandkoming van nieuwe vrijwilligerstrainingen of de ontwikkeling van nieuwe vormen van informatievoorziening, zoals audiotours en informatieve plattegronden.

KКУ blijft zich inzetten op de werving en het behoud van voldoende enthousiaste en opgeleide vrijwilligers. Zo wordt er buiten het seizoen een uitgebreid winterprogramma georganiseerd met lezingen en excursies om in contact te blijven en is er een excursie voor de vrijwilligers naar religieus erfgoed in andere steden. Daarnaast vindt tenminste twee keer per jaar een inhoudelijke bijeenkomst plaats met de teamleiders en het KКУ-bestuur om de onderlinge relaties te versterken en het uitwisselen van ervaringen en ideeën te bevorderen, zodat het bestuur gevoed blijft door de dagelijkse praktijk.

Omdat het in de afgelopen jaren uitdagend is gebleken nieuwe vrijwilligers te vinden, wil KКУ zich in de komende tijd actief inzetten om een brede groep mensen te interesseren om zich als vrijwilliger in te zetten. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en netwerken van o.a. de Vrijwilligerscentrale, de Vereniging Oud Utrecht, Museum Catharijneconvent en studieverenigingen van studies als (kunst)geschiedenis en theologie.

6. Financiën

Overzicht

De financiering van de activiteiten van Kerken Kijken bestaat uit subsidies en financiële bijdragen van verschillende organisaties en stichtingen. Een belangrijke subsidiënt is de gemeente Utrecht, die KKU structurele ondersteuning biedt voor het realiseren van haar basistaken. Daarnaast wordt KKU financieel ondersteund door fondsen en sponsors voor het realiseren van specifieke projecten.

Basistaken van KKU zijn onder andere het openstellen van deelnemende kerken, de zichtbaarheid hiervan, het aanbieden van rondleidingen in de deelnemende kerkgebouwen en het beschikbaar stellen van de hiervoor noodzakelijk informatievoorziening aan de bezoekers. Het vergoeden van de reiskosten van de gidsen, het organiseren van scholing en activiteiten voor de gidsen en het organiseren van de feestelijke opening van het seizoen maken hiernaast onderdeel uit van de taken van KKU. Vrijwilligers krijgen geen financiële vergoeding voor hun activiteiten voor de stichting.

Voor het realiseren van projecten, zoals het ontwikkelen van nieuwe vormen van informatievoorziening of het verbreden van het aanbod, wordt altijd aanvullende financiering door fondsen of sponsors gezocht. KKU maakt voor het ondersteunen van de projectmatige- en overige stichtingsactiviteiten gebruik van de inzet van een freelance projectcoördinator. De vaste kosten voor deze coördinator vallen onder de exploitatiekosten van de stichting. Bij projecten worden altijd, waar mogelijk, de coördinatiekosten meegenomen.

Financiering, wensen en kansen

De afdeling Erfgoed van de gemeente Utrecht is een belangrijke en gewaardeerde partner voor het waarborgen van de continuïteit van de stichting. KKU streeft er echter actief naar om te komen tot een meerjarig financieringsmodel waarbij, naast de gemeente en de specifieke en incidentele financiering door fondsen, meerdere partners een meerjarige financiële verbintenis aangaan met de stichting.

Daarnaast wil de stichting zich actief richten op het werven van meerjarige ondersteuning door met de stichting sympathiserende partijen of personen. Het verder activeren van de 'Vrienden van KKU' maakt hier ook onderdeel van uit. De stichting heeft de ANBI-status waardoor giften aftrekbaar zijn bij een belastingaangifte.

De ondersteuning die de projectcoördinator nu kan bieden is, onder andere vanwege financiële beperkingen, niet altijd toereikend. Om de ambitie van de stichting te kunnen combineren met de noodzakelijke continuïteit en te komen tot een aantrekkelijk plan van aanpak is meerjarige uitbreiding van deze ondersteuning wenselijk. Hiervoor is de uitbreiding van meerjarige financiering noodzakelijk.

Beheer en vermogen

Het eigen vermogen van de stichting is bescheiden en blijft beperkt tot maximaal 10% van de jaarlijkse omzet. Daarmee blijft de continuïteit van de stichting verzekerd. Het bestuur stelt jaarlijks een financieel verslag en een begroting vast.